

ארכיון המדינה – לשכה משפטית
עקרונות לחשיפה של חומר ארכיוני – היבטים של הגנת הפרטיות

[אוגוסט 2020]

[אוגוסט 2021]

1. רקע:

1.1. חומר ארכיוני ממלכתי המופקד בארכיון המדינה, צריך להיחשף לעיון הציבור על ידי המוסד שהפקיד אותו. מוסדות מדינה רבים הסמיכו את ארכיון המדינה לחשוף במקומם את חומריהם הארכיוניים. חשיפת חומר ארכיוני המוגבל לעיון נעשה לפי ההוראות שבתקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), התש"ע-2010.

2. מטרת הנוהל:

2.1. להנחות את עובדי החשיפה שבארכיון כיצד לחשוף חומר ארכיוני ממלכתי, באופן שהחשיפה לא תהווה פגיעה בפרטיות. הנוהל אינו מתייחס לעילות ההגבלה האחרות שבתקנות העיון: הגבלה בשל חשש לפגיעה בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה, בביטחון או בשלמו של אדם או הגבלה בשל סוד מסחרי/כלכלי/מקצועי וכד'.

3. הבסיס החוקי לנוהל:

- 3.1. חוק הארכיונים, התשט"ו-1955
- 3.2. חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981
- 3.3. תקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), התש"ע-2010

4. קהל היעד:

- 4.1. עובדי החשיפה בארכיון המדינה.

5. אחריות וסמכות:

- 5.1. מנהלי תחום החשיפה בהתייעצות עם היועצת המשפטית.

6. הגדרות:

- 6.1. "תקנות העיון" – תקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), התש"ע-2010.

7. גוף הנוהל:

כאשר בודקים תיק לקראת חשיפתו יש לפעול לפי המפורט להלן:

7.1. שלב ראשון: בדיקת חקיקה ספציפית המגבילה את העיון:

7.1.1. תקנה 14 לתקנות העיון קובעת כי הוראות תקנות אלו כלל לא יחולו על חומר שזכות העיון בו הוגבלה על פי חיקוק, או על פי הסכם שנערך עם מפקיד שאינו מוסד ממוסדות המדינה. כלומר: ככל שיש בחוק אחר הוראה ספציפית המגבילה את העיון במידע כלשהו (למשל: סודיות רפואית, מידע אודות אימוצים), לא ניתן יהיה לחשוף את החומר הזה בהתאם להוראות תקנות העיון, ככל שאלו סותרות את החקיקה הספציפית.

7.1.2. סוגיית החלות של חובות סודיות ספציפיות היא שאלה מקצועית שמי שיידע לתת עליה את הדעת הוא **המוסד המפקיד** האמון על התחום המקצועי הרלוונטי. בחלק מכתבי ההסמכה של מוסדות מפקידים, פורטו הוראות חוק ספציפיות כאלו אשר מגבילות את העיון בחומר. לכן, יש לעיין בכתב ההסמכה של המוסד המפקיד הרלוונטי על מנת לברר קיומם/ העדרם של הוראות חוק ספציפיות. אולם לא כל כתבי ההסמכה מפרטים זאת. לכן, **בכל מקרה של ספק יש לפנות לנציג המוסד המפקיד לברור.**

7.2. שלב שני: חשיפת חומר ארכיוני נעשית בהתאם לאמור בתקנות העיון.

7.2.1. תקנות העיון קובעות כי הסמכות לחשיפת חומר ארכיוני מוגבל (לכל חומר) נתונה למוסד המפקיד, בהתייעצות עם הגנז. כאמור לעיל, מספר רב של מוסדות מדינה הסמיך את עובדי הארכיון לחשוף את חומריהם. ככל שמוסד המדינה הרלוונטי לא עשה כן, יש להעביר את התיק להחלטתו, תוך מתן עמדת הגנז בעניין במסגרת חובת ההתייעצות.

7.2.2. ככל שסמכות החשיפה הועברה לעובדי הארכיון, יש לבחון את חשיפת החומר הארכיוני המבוקש לעיון בהתאם לתרשים קבלת ההחלטות המופיע בספח א'.

7.3. הסבר למונחים המופיעים בתרשים:

7.3.1. "חומר בענייני פרט של אדם ומסמכים אישיים"

כל מסמך או מידע של אדם מזהה או ניתן לזיהוי באמצעים סבירים, מידע שהופך את האדם ללא אנונימי.

לדוגמא: שם, כתובת, שמות הורים, סטטוס כלכלי או אישי, תעודות זהות, תלושי שכר, קורות חיים, מכתבים עם סיפור אישי.

"מובנם הטבעי והרגיל של המילים "עניינים פרטיים" של אדם הינו כל מידע הקשור לחייו הפרטיים של אותו אדם, לרבות שמו, כתובתו, מספר הטלפון שלו, מקום עבודתו, זהות חבריו, יחסיו עם אשתו ויתר חברי משפחתו וכדומה..." (ע"א 439/88 רשם מאגרי מידע נ' משה ונטורה)

7.3.2. "פרסום המהווה פגיעה בפרטיות" (לפי חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981):

7.3.2.1 הפרה של חובת סודיות שנקבעה בדין לגבי ענייניו הפרטיים של אדם – ראו גם החובה לברר זאת מול המוסד המפקיד - למעלה ב: 7.1.2. (נזכיר: ברגע שיש חובת סודיות מכוח חוק אחר, תקנות העיון כלל לא חלות על החומר הנבדק.)

7.3.2.2 הפרה של חובת סודיות לגבי ענייניו הפרטיים של אדם, שנקבעה בהסכם מפורש או משתמע – סעיף 2(8) לחוק- גם חובת סודיות שבהסכם גוברת על תקנות העיון.

7.3.2.3 פרסום מידע שהושג ע"י בילוש/ התחקות/ הטרדה אחרת של אדם.

7.3.2.4 פרסום מידע שהושג בהאזנת סתר אסורה.

7.3.2.5 פרסום צילום של אדם ברשות היחיד:

7.3.2.5.1 רשות היחיד היא לא רק ביתו של אדם או רכוש אחר השייך לו מבחינה קניינית: רכב, משרד וכד' אלא כל מקום בו יש ציפייה לגיטימית לפרטיות (גם חדר שינה השייך למישהו אחר, בית מלון, רכב, משרד ציבורי) כל צילום במצבים אינטימיים גם אם נעשה ברשות הרבים.

7.3.2.5.2 הפסיקה קבעה שרשות היחיד אינה רק המושג המוכר לנו כמקומו הפרטי של האדם, אלא יש לפרשו בהתאם למטרת החוק, לעניינינו לא לפגוע בפרטיותו של האדם. **המושג בא להגשים את השמירה על הזכות לפרטיות ללא קשר למיקום הפיזי.**

7.3.2.6 פרסום תצלום אדם בנסיבות שבהן עלול הפרסום להשפילו או לבזותו:

7.3.2.6.1 לא די לפרסם סיטואציה "מביכה", יש צורך באלמנט של השפלה או ביזוי באופן שיפגע באדם כאינדיבידואל וכיצור אנושי. כך אין לפרסם תמונה המבצעת החפצה, דה-הומניזציה או תמונה המנציחה רגעים אינטימיים. לדוגמא: חולה בבית חולים, אדם בלבוש מינימלי (חוף הים),

אדם ישן בתנוחה מבזה, תצלום של אדם עושה מעשה מבזה או בהקשר משפיל.

7.3.2.7 פרסום תצלומו של נפגע ברבים שצולם בזמן הפגיעה או סמוך לאחריה באופן שניתן לזהותו ובנסיבות שבהן עלול הפרסום להביאו במבוכה. לעניין זה, "נפגע" – מי שסבל מפגיעה גופנית או נפשית עקב אירוע פתאומי ושפגיעתו ניכרת לעין.

7.3.2.8 פרסום תוכן של מכתב או כתב אחר שלא נועד לפרסום, אם שימוש בתכנו בלי רשות מאת הנמען או הכותב. חריגים: אם הכתב בעל ערך היסטורי ועברו 15 שנה ממועד כתיבתו. (מכתב יכול להיות גם מסר אלקטרוני).

7.3.2.8.1 לרוב, מכתב שיימצא בחומר ארכיוני ממילא יהיה בעל ערך היסטורי, אחרת לא היה מופקד לצמיתות וממילא לא ייחשף טרם מלאו 15 שנה (אלא בחשיפה מוקדמת). עדיין יש לבחון האם אין בתוכן המכתב מידע שפרסומו עלול לפגוע בפרטיות לפי אחת העילות האחרות (למשל: מכתב של אדם לאיש ציבור ובו מידע על צנעת חייו האישיים).

7.3.2.9 פרסומו של ענין הנוגע לצנעת חייו האישיים של אדם, לרבות עברו המיני, או למצב בריאותו, או להתנהגותו ברשות היחיד.

7.3.2.10 שימוש בידיעה על ענייניו הפרטיים של אדם או מסירתה לאחר, שלא למטרה שלשמה נמסרה.

למעשה רוב החומר שבארכיון, חשיפתו תהיה פגיעה בפרטיות לפי סעיף זה, אם יש בה עניינים פרטיים של אדם, כי ברור שלא נמסרו על מנת שייחשפו לעיון הציבור. לכן יש לבדוק מהותית האם המידע מכיל עניינים פרטיים על אדם. במקרה שכן, חשיפתו תהיה פגיעה בפרטיות.

יש לשים לב: פרסום לא יהווה פגיעה בפרטיות אם האדם אודותיו המידע – מסכים לפרסום.

7.3.3. חריגים:

7.3.3.1 עניין ציבורי – גם אם יש פגיעה בפרטיות, ניתן לפרסם מידע ככל שיש בו עניין ציבורי, כלומר הוא מביא תועלת לציבור. (לדוגמא: מידע אודות נבחר ציבור; מידע בעל ערך היסטורי- רשימות עולים). יש לערוך איזון בין העניין הציבורי לבין מידת הפגיעה בפרטיות.

איזון כזה ייערך בחוו"ד משפטית ע"י יועמ"ש הארכיון.

7.3.3.2. פגיעה של מה בכך – פגיעה שאין בה ממש, לא תהווה עילה לתביעה מכוח חוק הגנת הפרטיות.

גם בחינה כזו תיערך בחוו"ד משפטית ע"י יועמ"ש הארכיון.

7.3.4. צנעת הפרט של נפטר:

הגנת הפרטיות מכוח חוק הגנת הפרטיות מתייחסת לחיים בלבד, לכן ככל שהמידע הפרטי שבמסמך שבפניכם נוגע לנפטר (מי שידוע בוודאות שהוא נפטר או שחלפו 100 שנים מיום הולדתו, אם ניתן ללמוד זאת מהמסמך), הדבר היחיד שאין לפרסם לפי סעיף 2 לחוק הגנת הפרטיות הוא: תצלום גופת אדם גלויה באופן שניתן לזהותה.

מותר לפרסם תצלום כזה רק אם מתקיים אחד מאלה:

- (1) אותו אדם הסכים בחייו לפגיעה כאמור;
 - (2) חלפו 15 שנים ממועד פטירתו של אותו אדם;
 - (3) התקבלה הסכמה לפגיעה מאת קרוב משפחה;
 - (4) לא היו לנפטר קרובי משפחה המנויים בפסקה (3) ובית המשפט אישר את הפרסום;
- עם זאת, הפסיקה הרחיבה את תחולת הגנת הפרטיות גם על נפטרים במקרים מסוימים והתייחסה לכבוד הנפטר.
- גם תקנות העיון הותירו שיקול דעת שלא לחשוף מידע שפרסומו עשוי לפגוע בצנעת הפרט של נפטר.

לכן, גם כשמדובר בנפטר – יש לבחון כל מקרה לגופו ולהתייעץ במידת הצורך.

8. נספח א' - תרשים קבלת ההחלטות:

משרד ראש הממשלה
ארכיון המדינה
יחידה
- בלמ"ס -

